

Jaskinia Szachownica - największy w woj. śląskim dom nietoperzy nadal niepokojony przez turystów

Jest jednym z większych zimowisk nietoperzy w południowej Polsce. Mieszka w niej aż 10 gatunków tych zwierząt, w tym 4 chronione prawem Unii Europejskiej. Mowa o jaskini w rezerwacie przyrody Szachownica (gm. Lipie, pow. Kłobucki). Pomimo akcji informacyjnych i działań edukacyjnych prowadzonych przez pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach, a przede wszystkim ogromnego niebezpieczeństwa związanego z eksploracją tego obiektu oraz prawnego zakazu wstępu, do jaskini nadal wchodzi nieproszeni goście.

Dom dla ponad 2 skrzydlatych ssaków

Jaskinia jest przede wszystkim cennym siedliskiem nietoperzy, objętym ochroną obszarów Natura 2000. Obecność człowieka niepokoi zwierzęta co jest szczególnie istotne zimą, kiedy hibernują. Każdorazowe wybudzenie ze snu powoduje ogromną utratę energii zmagazynowanej na okres zimowy i tym samym najczęściej prowadzi do śmierci. Mechanizm jest prosty - sygnałem do indukowania wybudzenia staje się zmiana temperatury. Nasza obecność w podziemiach podczas hibernacji zaburza równowagę cieplną obiektu. Ten ślad termiczny człowieka nawet w dużej przestrzeni może się dla nas wydawać nieznaczący, jednak dla nietoperzy ten pozornie nieodczuwalny sygnał może już powodować rozpoczęcie wybudzania. Co więcej, sygnał ten – wzmocniony przez przebudzone już nietoperze i ich odgłosy - powoduje efekt kaskadowy i wybudzanie kolejnych osobników.

Zakaz wstępu do jaskini Szachownica podyktowany jest również bezpieczeństwem. Mimo zabezpieczenia stropów przed całkowitym zawaleniem się obiektu nadal istnieje ogromne ryzyko oderwania się głazów. Ponadto regularnie odpajają się pojedyncze mniejsze fragmenty łupków, które stwarzają ogromne niebezpieczeństwo dla zdrowia i życia zwiedzających.

- *Rok temu, w czasie długiego weekendu majowego, zamontowaliśmy w jaskini „ukrytą kamerę”. Już wcześniej byliśmy świadomi zjawiska jej penetracji przez turystów, mimo to zaskoczyła nas skala nieuprawnionego wstępu – nagranie zarejestrowało ponad 100 osób, w tym 20 dzieci z rodzicami, przechodzących przez jaskinię* - **mówi Przemysław Skrzypiec, Zastępca Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Regionalny Konserwator Przyrody i podkreśla:**

Zmierzamy jednak w dobrym kierunku - po nagłośnieniu sprawy zauważyliśmy, że rośnie świadomość społeczna na temat zakazów obowiązujących w rezerwacie, w tym tego najważniejszego - dotyczącego zakazu wstępu do jaskini oraz świadomość tego, że obiekt jest monitorowany zarówno przez nas, jak i przez służby leśne.

Akcja informacyjna w rezerwacie

Przyrodnicy z RDOŚ w Katowicach, nie ustają w wysiłkach na rzecz ochrony siedliska nietoperzy i dlatego 15 sierpnia zorganizowali akcję informacyjną w rezerwacie. W jej trakcie pracownicy katowickiej dyrekcji spotkali kilkadziesiąt osób, część z nich do rezerwatu wybrała się głównie z chęci zwiedzenia jaskini. Wśród nich były osoby przyjezdne z różnych części kraju, ale również mieszkańcy lokalnych miejscowości.

– *Informowaliśmy o obowiązującym zakazie i o istocie jego obowiązywania, podkreślając, że w rezerwach to przyroda ma pierwszeństwo i musimy to uszanować* – **mówi Marlena Miłoch, główny specjalista RDOŚ ds. rezerwatów przyrody w woj. śląskim i przypomina:**

- Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody (art. 127 pkt 1 lit. b) kto umyślnie narusza zakazy obowiązujące w rezerwach przyrody, czyli przykładowo nielegalnie wchodzi do jaskini, podlega karze grzywny albo aresztu. Nie jest to martwy zapis, bowiem kary takie były już niejednokrotnie nakładane.

Life Szachownica w ochronie mopka, nocka i gacka

W latach 2015-2016 w ramach projektu Life Szachownica.PL jaskinia została zabezpieczona przed zawaleniem. Zachowanie jaskini w odpowiednim stanie miało kluczowe znaczenie dla przetrwania rzadkich gatunków nietoperzy. Działania te były ukierunkowane na zachowanie siedliska tych zwierząt, a nie na umożliwienie jej zwiedzania przez turystów. Dbając również o walor edukacyjny rezerwatu, na gładkich w obrębie jaskini zamontowano liczne tablice edukacyjne wraz obszerną informacją przyrodniczą zarówno o obiekcie, jak i zamieszkujących go ssakach. Otrzymujemy zatem pakiet informacji bez potrzeby wchodzenia do środka i narażania się na niebezpieczeństwo czy też sankcje karne.

Rezerwat przyrody i obszar chroniony Natura 2000

Geneza jaskini związana jest z naturalnymi procesami odpływu wód topniejącego lądolodu zlodowacenia środkowopolskiego, ale jej obecny kształt jest wynikiem trwającej do 1962 r. eksploatacji wapienia. W celu ochrony wapiennego wzgórza oraz systemu korytarzy proglacialnej jaskini Szachownica, w 1978 roku utworzono w tym miejscu rezerwat przyrody. Różnorodność warunków termicznych i duża liczba kryjówek spowodowała, że jaskinia stała się miejscem hibernacji 10 gatunków nietoperzy, w tym 4 gatunków chronionych prawem unijnym tj. mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy i nocek duży.

